

GERTRUDA GRALLA

LISTEWKI SKÓRNE DŁONI I STÓP LUDNOŚCI WSI GIEBŁO W POWIECIE ZAWIERCIAŃSKIM

Z Zakładu Anatomii Opisowej i Topograficznej Instytutu
Biologiczno-Morfologicznego Śl.A.M. w Katowicach
Kierownik: doc. dr hab. n.med. Edmund Stokłosa

WSTĘP

Wieś Giebło należy obecnie do powiatu zawierciańskiego w województwie katowickim (w przeszłości do powiatu olkuskiego woj. krakowskie, a jeszcze wcześniej woj. kieleckie). Jest to miejscowość bardzo stara [2]. Ze wzmianki w „Słowniku Geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich” [10] wynika, że już w 1314 roku miała kościół parafialny, a w 1827 roku było w niej 35 domów i 267 mieszkańców. Obecnie wieś Giebło zamieszkuje 741 osób.

Ponieważ niektóre wsie jeszcze dotychczas można uważać za swoiste kręgi izolacyjne [3, 4, 7], w których pewne cechy są nieco inaczej ukształtowane niż w populacji ogólnopolskiej na skutek wielowiekowego wzajemnego wykrzyżowywania, postanowiono prześledzić, czy dotyczy to również wsi Giebło. Materiałem, na którym zagadnienie to zostało zbadane, były odbitki listewek skórnych mieszkańców wspomnianej wsi.

MATERIAŁ

Odbitki listewek skórnych mieszkańców Giebła zebrano częściowo podczas trwania w tej wiosce akcji wielospecjalistycznych badań lekarskich, zorganizowanych w ramach obozu społeczno-naukowego Śląskiej Akademii Medycznej w lipcu 1971 roku, oraz podczas ponownego wyjazdu do tejże wsi w listopadzie 1971 roku i styczniu 1972 roku. Łącznie zebrano odbitki listewek skórnych 549 osób. Liczba mieszkańców wsi wynosi 741 osób, ale nie można było wykonać odbitek u małych dzieci (do 3-4 lat), młodzieży przebywającej w internatach lub w wojsku, osób chorych, bardzo starych, nieobecnych czasowo we wsi oraz takich,

które sprzeciwiały się pobieraniu odbitek. Z 549 zbadanych wyłączono osoby, które same nie pochodziły z Giebla i u których ustalono, że ani jedno z rodziców lub dziadków nie wywodziło się z Giebla. Wyłączono również osoby z bardzo nieczytelnymi odbitkami. Ostatecznie więc pozostały do opracowania odbitki 485 osób (236 mężczyzn i 249 kobiet) z Giebla oraz okolicznych wsi tej samej parafii (15 mężczyzn i 11 kobiet) lub tej samej gromady (2 mężczyzn i 10 kobiet). Ponieważ wśród tych 236 mężczyzn i 249 kobiet znalazły się osoby spokrewnione z sobą (dzieci — rodzice — dziadkowie, cioteczne czy stryjeczne rodzeństwo), zgrupowano poszczególne spokrewnione osoby (oddzielnie dla obu płci), a następnie z każdej grupy wylosowano po jednym przedstawicielu. Otrzymano w ten sposób dwie grupy osób „niespokrewnionych”; 99 mężczyzn i 103 kobiety.

METODY

Opracowany materiał podzielony został na 3 części: 1) wzory na opuszkach palców rąk, 2) przebieg linii podpalcowych i wzory w polach dotykowych dłoni oraz 3) listewki skórne w strefie podpalcowej stopy.

Wzory na opuszkach palców rąk określono za E. Rogucką [8] w oparciu o system klasyfikacyjny M. Lestrang'e'a. Wyodrębniono następujące formy wzorów: łuk (A), namiot (T), pętla (L), pętla gamma (Γ), pętla rakietskowa (L^R), pętla muszlowa (L^M), wir jednocentryczny (W^1), wir wielospiralny (W^W), wir dwucentryczny kolisty (W^2), wir dwucentryczny eliptyczny (W^{2E}), pętla podwójna (WL^2), wzór złożony (L/Γ), wir atypowy (W^{at}). Łuki, namioty i wiry mają określoną orientację: ularną (u), radialną (r) i symetryczną (s), pętle — kierunek ularny (u) i radialny (r). Częstość występowania poszczególnych wzorów na palcach obu rąk określono zarówno dla ogółu mieszkańców wsi, jak i dla „niespokrewnionych” mężczyzn i kobiet. Aby zbadać istotność różnic w realizowaniu się podstawowych form wzorów (A, L, W) pomiędzy populacją polską [8] a „niespokrewnionymi” mieszkańcami Giebla, zastosowano następujący wzór

$$u = \frac{f_1 - f_2}{\sqrt{pq \left(\frac{1}{N_1} + \frac{1}{N_2} \right)}}$$

gdzie: $p = \frac{Z_1 + Z_2}{N_1 + N_2}$, $q = 1 - p$,

f_1 i f_2 — frakcje danego wzoru w porównywanych grupach,

Z_1 i Z_2 — ilości danego wzoru w porównywanych grupach,

N_1 i N_2 — liczebności porównywanych grup.

Opracowanie przebiegu linii podpalcowych oraz figur w polach dło-

ni oparto na zasadach podanych przez Cumminsa i Midlo (za [9]). Określono położenie zakończeń linii głównych D, C, B, A oraz typy wzorów na kłębie palca małego (hypothenar), kłębie kciuka (thenar) łącznie z I polem międzypalcowym oraz w kolejnych polach międzypalcowych: II, III i IV. Poza opisanymi poprzednio typami wzorów, na dłoniach uwzględniono ponadto pętle z dodatkowym trójramiennikiem (D), wzór ze śladem pętli (V) oraz, na thenarze, wysepki listewek o odmiennym przebiegu (Q) z zaznaczeniem kierunków: *u* — ulnarny, *r* — radialny i *c* — karpalny.

Cechy dermatoglificzne stóp opracowane zostały następująco [12]: Opisano typy wzorów w czterech polach podpalcowych stopy oraz na hypothenarze dalszym stopy, który uważany był [12] za piąte pole stopy. Wzory listewek skórných stopy są następujące: wiry (W), pętle dystalne (D), pętle proksymalne (P), pętle tibialne (L_t), pętle fibularne (F),

Tabela 1. Częstość poszczególnych typów wzorów na opuszkach palców rąk u „niespokrewnionych” mężczyzn z Giebla. Oznaczenia wzorów — opis w tekście

Wzór		Palce prawej (P) i lewej (L) ręki									
		I		II		III		IV		V	
		P	L	P	L	P	L	P	L	P	L
A	u			2,0	4,0	1,0	5,1		2,0	1,0	2,0
	r			1,0			1,0				
	s	3,0	4,0	8,1	9,1	4,0	6,1	2,0	5,1	2,0	1,0
T	u				1,0	1,0					1,0
	r			2,0							
	s			1,0			1,0				
L	u	31,5	41,6	19,4	27,6	53,5	41,4	21,4	30,4	59,6	67,9
	r		1,0	16,3	13,1		1,0			1,0	
L ^R	u	1,0	3,0	1,0	1,0	4,0	1,0	6,1	5,1	6,1	4,0
	r	1,0		1,0	2,0		1,0	1,0			
L ^M	u	3,0	11,1	2,0	4,0	1,0	4,0	1,0	6,1	2,0	3,0
	r			4,0		1,0					
W ¹	u	8,1	2,0	3,0	2,0	1,0	1,0	19,2	16,2	6,1	5,1
	r	3,0	1,0	10,1	7,1	4,0		4,0		1,0	
	s	13,1	5,1	7,1	6,1	12,1	11,1	30,3	13,1	9,1	1,0
W ^W	u	5,1	4,0	4,0	1,0	4,0	1,0	3,0	3,0	3,0	4,0
	r			3,0	3,0	1,0					
	s	5,1	5,1		1,0	4,0	6,1	2,0	1,0	5,1	3,0
W ²	u	2,0	2,0	2,0	2,0	1,0		2,0	2,0		2,0
	r			1,0	1,0		1,0				
	s	4,0	2,0	3,0	3,0	4,0	6,1	4,0	5,0	4,0	2,0
WL ²	u	2,0	3,0		4,0	1,0	7,1		3,0		2,0
	r		1,0	2,0	3,0	1,0					
	s	13,1	12,1	4,0	3,0	1,0	4,0		4,0		2,0
L/I	u	1,0		1,0				1,0	1,0		
	r										
	s	1,0		1,0							
W _{at}		2,0	2,0	1,0	2,0		1,0	3,0	4,0		

Tabela 2. Częstość poszczególnych typów wzorów na opuszkach palców rąk u „niespokrewnionych” kobiet z Giebla. Oznaczenia wzorów — opis w tekście

Wzór		Palce prawej (P) i lewej (L) ręki									
		I		II		III		IV		V	
		P	L	P	L	P	L	P	L	P	L
A	u	1,0	1,0	3,9	2,0	2,0	3,9	2,0	3,9	2,0	2,0
	r		1,0		3,9		1,0				
	s	4,8	4,8	12,6	9,7	6,8	10,6	1,0	2,9	2,9	2,0
T	u			2,9		1,0	2,9				
	r				1,0						
	s			1,0	2,0		2,0		1,0		
L	u	42,7	42,7	30,8	28,0	67,6	48,4	37,8	36,8	68,7	69,5
	r			7,7	6,8	2,0	1,0	2,9	1,0		
T	u										
	r	2,0	1,0		2,0						
L ^R	u	1,0		1,0	3,9			2,0	3,9	1,0	2,0
	r			2,9							
L ^M	u	1,0	2,0	1,0	3,9		1,0	2,9	1,0	2,0	3,9
	r									1,0	
W ¹	u	4,8	5,8	2,9	2,0	2,9	3,9	16,5	16,4	9,6	10,6
	r	0,9	2,0	6,8	4,8	2,0	2,9	3,9	4,8	1,0	
	s	6,8	4,8	6,8	6,8	7,0	7,7	18,4	10,6	6,8	3,9
W ^W	u	2,0	4,8	2,9	1,0	1,0		2,9	2,9	2,0	4,8
	r			1,0	1,0	1,0	1,0			1,0	
	s	2,9		1,0	2,9	2,0	3,9	1,0	2,0	1,0	1,0
W ²	u	4,8	2,0	1,0			3,9	2,9	3,9		
	r			1,0	1,0		1,0				
	s	6,8	4,8	4,9	5,8	1,0		2,9	3,0		
WL ²	u	9,7	14,5	2,0	2,9		2,9	1,0	2,9		2,9
	r	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0				
	s	6,8	6,8	1,0	4,8	1,0					1,0
L/I	u						1,0				
	r										
	s										
W _{at}		1,0	2,0	3,9	2,9			2,0	3,0	1,0	

wzory przejściowe między pętlą dystalną a wirem (D - W), wzory przejściowe między pętlą tibialną a wirem (L_t - W), łuki dystalne (A_d) łuki proksymalne (A_p), łuki tibialne (A_t), łuki fibularne (A_f), wzory z wyraźnym śladem pętli dystalnej (V_d), wzory z wyraźnym śladem pętli proksymalnej (V_p), wzory z wyraźnym śladem pętli tibialnej (V_t), łuki namiotowe (T), brak wzoru (0) oraz symbole D/V_p, D/A_t, D/A_f, V_d/P dla oznaczenia, że w danym polu występują dwie figury. Oprócz tego wystąpiły oznaczenia: (L - W), wzór pętlicowy przechodzący w wirowy; (L/-) oraz (-/L) wzory, w których oprócz pętli występują układy A lub V. Różnice między populacją polską a mieszkańcami Giebla w częstości występowania typowych wzorów badano podanym poprzednio testem.

Tabela 3. Rozkład zasadniczych wzorów A, L, W, w populacji polskiej i u „niespokrewnionych” mieszkańców Giebla (łącznie na palcach obu dłoni)

Seria	Typy wzorów		
	Łuki	Pętle	Wiry
Polska (Rogucka [8]) – mężczyźni	5,8	60,2	34,0
Polska (Łasiński [5]) – mężczyźni	6,4	58,3	35,2
Gieblo – mężczyźni	7,1	50,8	42,1
Polska [8] – kobiety	10,2	59,8	30,0
Gieblo – kobiety	10,2	53,4	36,4

WYNIKI

Częstości występowania wzorów na opuszkach palców prawej i lewej ręki u obu płci przedstawiono w tabelach 1 i 2. Spośród wydzielonych typów wzorów najliczniej reprezentowane są pętle, następnie wiry i łuki. Porównując dane dla kobiet i mężczyzn z Giebla stwierdza się podobną prawidłowość jak w populacji ogólnopolskiej: wzory na opuszkach palców rąk realizują się z różną częstością u obu płci; wiry występują częściej u mężczyzn, łuki u kobiet.

Różnice w częstości występowania wzorów między grupą wydzieloną jako „niespokrewnieni” a całością mieszkańców Giebla (w obrębie każdej płci) okazały się nieistotne statystycznie, wobec czego do dalszej analizy wykorzystano jedynie grupę „niespokrewnionych”.

W rozkładzie zasadniczych wzorów (A, L, W) u mieszkańców Giebla zaznacza się mniejsza częstość wzorów pętlicowych a większa wirowych niż w populacji polskiej [8, 5] (tab. 3). Różnica ta wyraźniejsza jest u mężczyzn niż u kobiet. Porównanie częstości wzorów na poszczególnych palcach między ogółem Polaków a mieszkańcami Giebla zawiera tabela 4.

Otrzymane wyniki wskazują na istotną różnicę w realizowaniu się wzorów łukowych u mężczyzn na V palcu, wzorów pętlowych u męż-

Tabela 4. Częstość (w %%) występowania zasadniczych typów wzorów na symetrycznych palcach obu rąk populacji polskiej (a) i u „niespokrewnionych” mieszkańców Giebla (b). Mężczyźni – M, Kobiety – K.

		I palec		II palec		III palec		IV palec		V palec	
		a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
A	M	2,8	3,5	14,6	14,1	8,4	9,6	2,1	4,5	1,1	+ 3,5
	K	5,7	6,3	18,0	19,4	13,7	15,5	6,8	5,3	6,8	4,4
L	M	49,2	46,5	51,0	45,5	68,0	*54,0	50,9	*35,4	81,7	*71,8
	K	53,3	46,5	51,2	42,4	65,6	62,2	49,0	44,2	79,3	*72,3
W	M	48,0	50,0	34,4	40,4	23,6	*36,4	47,0	*60,1	17,2	24,7
	K	40,9	47,6	30,8	36,4	20,7	24,3	44,2	50,5	13,9	*23,3

* istotne różnice w częstościach

Tabela 5. Częstości zakończeń linii głównych D, C, B, A w poszczególnych polach dłoni u mieszkańców Giebla

	Mężczyźni, N=98								Kobiety, N=102							
	D		C		B		A		D		C		B		A	
	P	L	P	L	P	L	P	L	P	L	P	L	P	L	P	L
1								11,2								12,7
2								1,0							2,0	8,8
3							3,1	19,4							3,9	21,6
4						1,0	28,6	33,8						2,0	25,5	25,5
5'					6,1	25,5	45,9	29,6					4,9	16,7	51,9	26,5
5			2,0	8,2	10,2	21,4	9,2	2,0			1,0	8,8	19,6	36,2	12,7	4,9
5''		1,0	3,1	4,1	14,3	8,2	6,1	1,0			10,8	7,8	18,6	17,6	2,0	
6			3,1	2,0	5,1	9,2					1,0		2,9	2,0		
7	8,2	24,6	14,3	40,8	61,3	29,6			17,6	24,5	13,7	30,4	52,0	25,5		
8	3,1	2,0			1,0				1,0							
9	20,4	31,6	59,2	21,4	1,0	3,1			29,5	49,0	49,0	26,5	1,0			
10	5,1	9,2	1,0						2,9	2,0						
11	62,2	31,6	1,0				7,1	2,0	49,0	24,5	1,0	1,0			2,0	
0	1,0		9,2	9,2	1,0						15,7	15,7				
x				6,1							2,9	2,9				
X			7,1	8,2		2,0					4,9	6,9				

czyżn na III, IV i V palcu, u kobiet na V palcu, a wzorów wirowych na III i IV palcu u mężczyzn i V palcu u kobiet.

W tabelach 5 - 9 przedstawiono częstość występowania poszczególnych elementów formuły dłoniowej u mieszkańców Giebla. W porównaniu z danymi dla ogółu Polaków przedstawionymi przez Rogucką,

Tabela 6. Częstość występowania modalnych typów zakończeń linii głównych u ogółu Polaków (P) i u mieszkańców Giebla (G)

		linia	D			C			B		A		
		pozycja	7	9	11	0	5	7	5	7	3	4	5
Mężczyźni													
lewa dłoń	P	21,6	49,3	29,1	32,2	15,5	52,3	68,0	32,0	45,5	28,0	26,5	
	G	26,6	40,8	31,6	23,5	12,3	64,2	58,1	41,9	31,6	33,8	34,6	
prawa dłoń	P	14,0	30,9	55,1	17,4	10,4	72,2	40,5	59,5	12,0	26,6	61,4	
	G	12,3	25,5	62,2	16,3	5,1	78,6	31,6	68,4	3,1	28,6	68,3	
Kobiety													
lewa dłoń	P	23,1	45,6	31,3	33,4	18,0	48,6	67,4	32,6	40,3	32,2	27,5	
	G	24,5	51,0	24,5	25,5	16,6	57,9	72,5	27,5	43,1	25,5	31,4	
prawa dłoń	P	14,5	32,9	52,6	21,6	10,9	67,5	45,0	55,0	14,2	34,2	51,6	
	G	18,6	32,4	49,0	23,5	11,8	64,7	43,1	55,9	5,9	25,5	68,6	

[9] ludność Giebla wykazuje pewne różnice zarówno pod względem częstości zakończeń linii głównych D, C, B, A w określonych pozycjach (tabela 6), jak i częstości występowania różnych figur w polach dłoni (tabela 7 - 9).

Tabela 7. Częstość głównych wzorów na hypothenarze u mieszkańców Giebla w porównaniu z populacją ogólnopolską [9]

	Mężczyźni				Kobiety			
	Gieblo		Polska		Gieblo		Polska	
	L	P	L	P	L	P	L	P
Au	39,8	43,0	47,0	42,8	37,3	37,3	38,9	38,9
Au/Ac	23,5	15,3	11,2	9,5	7,8	8,8	10,4	8,0
Lu	4,1	6,1	9,8	8,6	7,8	6,7	7,7	8,2
Lr	25,5	18,4	20,9	19,8	27,5	25,5	22,0	22,3
L/L	4,1	2,0	2,2	1,8	2,0	2,0	4,3	2,1
inne	3,0	15,2	8,9	17,5	17,6	19,7	16,7	20,5

Częstości występowania poszczególnych wzorów w I, II, III, IV i V polu stopy podano w tabelach 10 - 13. Porównyując częstości wzorów stwierdzone u mieszkańców Giebla z danymi z piśmiennictwa dla ogółu Polaków, zaobserwować można pewne różnice. Istotne wartości różnic we frakcjach podstawowych typów wzorów pomiędzy populacją polską a ludnością badaną dotyczą: w I polu stopy u kobiet częstości pętli dystalnej (D) na prawej stopie, a na obydwu stopach pętli tibialnej (L_t); w II polu stopy u mężczyzn na prawej stopie częstości pętli dystalnej (D), a na obu stopach pól zerowych (0), u kobiet na obu stopach częstości braku wzoru (0); w III polu stopy u mężczyzn częstości pętli dystalnej

Tabela 8. Częstość głównych wzorów na thenarze i w I polu międzypalcowym u mieszkańców Giebla w porównaniu z populacją ogólnopolską [9]

	Mężczyźni				Kobiety			
	Gieblo		Polska		Gieblo		Polska	
	L	P	L	P	L	P	L	P
O	71,4	82,7	74,1	88,1	72,5	76,4	80,2	88,0
A	8,2	9,2	9,6	5,3	17,6	16,7	7,4	5,2
q, Q	3,1	4,0	3,8	2,4	6,9	4,9	2,8	2,1
W	2,0		1,4	0,3	1,0		1,1	0,2
O/L	4,1		3,3	1,1		1,0	2,4	0,9
L/Q/O	1,0	1,0	5,5	2,0	1,0		3,1	2,7
L/Q/L	10,2	3,1	2,3	1,0	1,0	1,0	3,0	0,9

(D) oraz pętli proksymalnej (P), u kobiet na stopie lewej również pętli dystalnej (D); w IV polu stopy jedynie u mężczyzn z Giebla wystąpiły istotne różnice w stosunku do populacji polskiej i dotyczyły występowania pętli tibialnej (L_t) i braku wzoru (0); w V polu stopy zarówno u mężczyzn, jak i u kobiet różnice dotyczyły częstości występowania pętli tibialnej (L_t) na lewej stopie, a na obu stopach braku wzoru (0) oraz wzoru ze śladem pętli tibialnej (V_t).

W tabeli 12, w której zestawiono częstości występowania wzorów listewek skórnych w całej strefie podpalcowej, przy porównywaniu częstości wzorów w obu grupach stwierdza się, że chociaż zaznaczają się pewne różnice, nie są one jednak zbyt wielkie. Połączenie poszczególnych pól (I - V) strefy podpalcowej w jedną całość zatarło różnice w częstości realizowania się poszczególnych wzorów w pojedynczych polach.

Tabela 9. Porównanie częstości występowania konfiguracji listewek skórnych w trzech polach międzypalcowych u mieszkańców Giebla (G) i w populacji polskiej (P) [9]

Konfiguracja		Pole II				Pole III				Pole IV			
		Mężczyźni		Kobiety		Mężczyźni		Kobiety		Mężczyźni		Kobiety	
		L	P	L	P	L	P	L	P	L	P	L	P
O	P	94,6	87,9	98,4	94,5	64,0	38,9	66,8	47,0	36,7	56,2	40,0	53,3
	G	95,9	88,8	97,0	96,1	74,5	34,7	69,6	44,1	41,9	68,3	47,0	62,7
I	P					10,2	13,5	9,5	12,5	7,8	3,7	2,2	1,8
	G					19,4	30,6	19,6	23,5	30,6	8,2	10,6	7,8
L	P					12,5	37,2	11,6	30,5	31,2	23,6	35,6	28,5
	G					4,1	32,7	8,8	28,4	22,4	17,3	22,5	21,6
d	P	1,0	3,7	0,4	1,7	0,1	0,1	0,4	0,3	2,7	2,5	1,6	1,3
	G	4,1	10,2		2,9				2,0	2,0	3,1		2,9
D	P	1,9	3,9	0,6	1,3	0,2	0,4	0,5	1,1	7,2	5,3	7,9	7,8
	G		1,0	2,0	1,0				1,0		3,1	2,0	2,0
W	P						0,1		0,1	0,7	0,2	0,7	0,5
	G											2,9	
V _L	P					12,7	9,3	11,0	7,8	8,0	5,5	4,7	3,1
	G					2,0	2,0	2,0	1,0			2,0	2,0
V _d	P	2,5	4,5	0,6	2,5	0,3	0,4	0,1	0,2	3,0	2,0	3,9	2,6
	G												
inne	P						0,1	0,1	0,5	2,7	1,0	3,4	1,1
	G									3,1		3,0	1,0

Tabela 10. Częstość występowania wzorów w polach stopy (I-IV) u mężczyzn z Giebla ($N=95$)

	I		II		III		IV		V	
	P	L	P	L	P	L	P	L	P	L
W	22,1	26,3	4,2	4,2	9,5	9,5	1,1	1,1		
L-W	2,2	4,2								
D	50,5	45,3	4,2	3,1	49,4	43,3	20,0	16,8		
F	2,1	3,1								
P			19,9	17,9	6,3	10,5		1,1		
L_t	14,7	14,7					3,1	6,3	30,5	29,4
V_p			17,9	10,5	2,1		3,1	4,2		
V_d			5,3	5,3	1,1	2,1	4,2	6,3		
V_f										
V_i									9,5	7,4
A_p	3,1	2,1								
A_d	2,1	1,1								
A_f	1,1		8,4	15,8						
A_i			6,3	5,3			4,2	4,2		
T										
O	2,1	2,1	26,3	32,6	30,5	33,5	63,2	60,0	60,0	63,2
-/L			6,4	5,3		1,1				
inne		1,1	1,1		1,1		1,1			

W tabeli 13 zestawiono wskaźniki intensywności wzoru w I polu stopy obu porównywanych grup (wskaźnik intensywności wzorów = 0,1 [0% wirów 2+0% pętli]); wskaźniki te różnią się nieznacznie od siebie. Potwierdza się ponadto znana prawidłowość, że u obu płci wskaźniki intensywności wzorów są wyższe na lewej stopie.

WNIOSKI

Zarówno wzory na opuszkach palców rąk, pewne elementy formuły dłoniowej, a także wzory listewek skórnych w strefie podpalcowej stóp,

Tabela 11. Częstość występowania wzorów w polach stopy u kobiet z Giebla ($N=101$)

	I		II		III		IV		V	
	P	L	P	L	P	L	P	L	P	L
W	18,7	22,7	3,0	3,0	10,9	8,9	1,0			
L-W	3,0	11,9								
D	70,3	53,4	4,0	6,9	41,6	34,6	7,9	9,9		
F										
P			17,8	21,8	6,9	7,9	1,0	1,0		
L_t	3,0	2,0					1,0	1,0	31,7	27,7
V_p			13,8	6,9		3,0	2,0			
V_d	1,0	1,0	4,9	2,0	4,0	6,9	5,9	2,0		
V_f										
V_i	1,0	1,0							8,9	8,9
A_p	1,0							1,0		
A_d	1,0	2,0								
A_f	1,1	3,0	12,9	17,8						
A_i			4,0				3,0	2,0		
T		1,0								
O		1,0	35,6	37,6	36,6	38,7	77,2	83,1	59,4	63,4
-/L			3,0	3,0			1,0			
inne		1,0	1,0	1,0						

Tabela 12. Porównanie częstości występowania wzorów listewek skórnych w całej strefie podpalcowej stopy w populacji ogólnopolskiej (P) i u mieszkańców Giebla (G)

		Mężczyźni				Kobiety			
		Prawa		Lewa		Prawa		Lewa	
		P	G	P	G	P	G	P	G
W		10,3	7,8	10,2	9,1	8,6	7,3	8,8	9,3
	D	26,9	26,1	24,6	23,2	25,8	25,6	23,7	21,6
	P	6,2	5,7	6,4	5,9	5,5	5,3	5,7	6,3
Pętle	L ₁	9,4	9,7	9,9	10,1	8,9	7,2	10,4	6,3
	F	0,1	0,4	0,1	0,6	0,3	—	0,1	—
Pętle razem		42,7	41,9	41,0	39,8	40,5	38,1	40,0	34,2
V		7,7	8,6	11,5	7,2	8,0	9,3	11,3	6,5
Pola zerowe i łuki		39,3	41,7	37,3	43,9	42,9	46,3	39,9	50,0
Ogółem		100	100	100	100	100	100	100	100

realizują się z inną częstością u mieszkańców Giebla niż w populacji ogólnopolskiej. Z rodowodów mieszkańców wsi odtworzonych na podstawie ich wypowiedzi odnośnie do pochodzenia dwóch poprzednich pokoleń (rodziców i dziadków) wynika, że na ogół pochodzili oni z Giebla względnie miejscowości położonych w bliskim sąsiedztwie, a bardzo rzad-

Tabela 13. Porównanie wskaźnika intensywności wzorów w I polu stopy populacji polskiej i mieszkańców Giebla

		Stopa	
		Prawa	Lewa
Mężczyźni	Polska	12,22	12,73
„	Gieblo	11,59	12,52
Kobiety	Polska	11,63	12,18
„	Gieblo	11,67	12,46

ko z innych okolic kraju. Stanowią więc, podobnie jak mieszkańcy wielu innych wiejskich populacji w Polsce [3, 4, 7], grupę zasiedziałą, wzajemnie wykrzyżowaną, co jest przyczyną występowania specyficznego układu cech listewek skórnych.

Wnioski z tej pracy mogą być użyteczne w antropologicznych badaniach ojcostwa: należy ostrożnie traktować wyniki porównań cech listewek skórnych, jeżeli matka i domniemany ojciec pochodzi z tej samej (lub blisko siebie położonych) miejscowości.

PIŚMIENNICTWO

1. Bocheńska Z.: *Mat. i Prace Antrop* 1964, 65, 123. ★
2. Grabania M.: *Zawiercie. Zarys rozwoju powiatu i miasta*. Katowice 1970. ★
3. Gralla G.: *Zeszyty Gliwickie* 1972, 9, 183. ★
4. Gralla G.: *Przegl. Antrop.* 1973, 39, 5. ★
5. Łasiński W.: *Przegl. Antrop.* 1952, 18, 160. ★
6. Martin R., Saller K.: *Lehrbuch der Anthropologie*, Stuttgart 1958, ★
7. Modrzewska K.: *Annales*

Universitatis M. Curie-Skłodowska 1948, Sectio B, 3, 5, 79. ★ Rogucka E.: Mat. i Prace Antrop. 1968, 76, 127. ★ 9. Rogucka E.: Mat. i Prace Antrop. 1973, 86, 55. ★ 10. Sulimirski F.: *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, 1881, t. II, t. XV. u. Weber E.: *Grundriss der biologischen Statistik*, Jena 1957. ★ 12. Wójtowicz-Lebioda H.: Mat. i Prace Antrop. 1967, 74, 155.

DERMATOGLYPHES DE PAUME ET DU PIED CHEZ LA POPULATION DU VILLAGE GIEBŁO DISTRICT ZAWIERCIE (SILÉSIE)

par GERTRUDA GRALLA

L'auteur a soumis aux recherches des dermatoglyphes de 485 habitants du village Giebło (236 ♂ et 249 ♀). Parmi les examinés furent les proches parents, c'est pourquoi on a choisi pour l'analyse le groupe de 202 individus (103 ♂ et 99 ♀) qui n'étaient pas entre eux eu quelques degré de parenté.

On a analysé: 1. les images sur le pulpe des doigts (tab. 1-4); 2. les lignes DCBA sur la paume (tab. 5-6); 3. les images des crêtes papillaires sur la paume (tab. 7-9); 4. les mêmes images sur la surface du pied (tab. 10-13).

En s'appuyant sur l'analyse l'auteur a constaté que tous les éléments des dermatoglyphes de la population de Giebło fréquentent autrement que dans la population polonaise générale. L'auteur suppose que cette particularité doit être pris en considération dans les recherches de paternité.

DERMATOGLYPHIC ANALYSIS OF FINGERS, PALMS AND SOLES PRINTS OF POPULATION FROM GIEBŁO VILLAGE (DISTRICT ZAWIERCIE)

by GERTRUDA GRALLA

The author has investigated dermatoglyphic patterns among 485 inhabitants (236 males and 249 females) of the Giebło village. From this material 202 unrelated individuals (103 males and 99 females) were chosen for further analysis as representatives of kinship groups. Finger patterns (table 1-4), lines DCBA terminations (table 5-6), patterns on palms (table 7-9) and soles (table 10-13) surfaces were considered separately. Frequencies of particular finger patterns, as well as other dermatoglyphic features in investigated population, differ considerably from averages for Poland. The author suggests that this property of some populations ought to be taken into consideration in paternity affiliation.